

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۹/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

برنامه درسی در آموزش و پرورش و تأثیر جهانی سازی بر آن

اسماعیل عباس تبار بائی^۱، محمدرضا شعبانی^۲، حسین عباس پور^۳، مهدی عالمیان درونکلا^۴، مهدی قاسم زاده^۵

- ۱- کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، مرکز آموزش عالی شهید رجایی بابل
- ۲- کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، مرکز آموزش عالی شهید رجایی بابل
- ۳- کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، مرکز آموزش عالی شهید رجایی بابل
- ۴- کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، مرکز آموزش عالی شهید رجایی بابل
- ۵- کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان، مرکز آموزش عالی شهید رجایی بابل

mhmhdrezashaabani@gmail.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف برنامه درسی در آموزش و پرورش و تأثیر جهانی سازی بر آن انجام شد. به طور کلی، جهانی سازی به عنوان یک فرایند در حال انجام تعریف می‌شود که توسط آن اقتصادهای منطقه‌ای، جوامع و فرهنگ‌ها از طریق شبکه‌های تبادل یکپارچه می‌شوند. همچنین اغلب به عنوان نتیجه یک اقتصاد جهانی به طور فزاینده یکپارچه و انفجار ارتباطات در سراسر جهان توصیف می‌شود. از طریق تجارت آزاد، تحرک سرمایه و مهاجرت آسان و کنترل نشده، جهان در یک اقتصاد جهانی بدون مرز ادغام شده است. این پژوهش به شیوه مروری و با استفاده از داده‌های کتابخانه‌ای صورت پذیرفت. نتایج نشان داد جهانی سازی باعث شده است تا مردم، امور مالی و تجارت از مرزها عبور کنند، منجر به سنتز فناوری و ایدئولوژی شده است، بنابراین رشد بین‌المللی شبکه‌های اجتماعی و پیشرفت شیوه‌های ارتباطات و آن را به وجود آورده است که همه آنها تغییر کرده‌اند. ایده مردم از زمان و مکان. بنابراین، جهانی سازی با قدرت توسعه اقتصادی، سیاسی، زیبایی‌شناسی و قومی فرهنگی جهان را شکل داده است. جهانی شدن، پیشرفت در فناوری اطلاعات، انفجار دانش، تبدیل اکولوژی جهان به جامعه دانش، تغییر در مفهوم کسب دانش، تعریف یادگیری، چندفرهنگ گرایی، پست مدرنیسم و ... همگی نیروهای قدرتمند تغییر برای جامعه هستند.

کلمات کلیدی: آموزش و پرورش، جهانی سازی، ابتدایی، مدرسه، معلم

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

جهانی سازی، تغییر به یک جامعه دانش، توسعه آن و پست مدرنیسم، این نیروها با یکدیگر بیان می‌شوند و منجر به تغییر جهت گیری و طراحی برنامه درسی مدرسه می‌شوند. تعریف برنامه درسی مشکل ساز است زیرا تعاریف از نظر فلسفی یا سیاسی خنثی نیستند. مردم یا ملل غالباً هنگام تعریف برنامه درسی، موضع سیاسی یا اخلاقی خاصی را اتخاذ می‌کنند. تایلمر برنامه درسی را به عنوان تمام یادگیری دانش آموزان برنامه ریزی شده و کارگردانی مدرسه برای دستیابی به اهداف آموزشی خود تعریف می‌کند. برخی ادعا می‌کنند که این محتوا یا اهداف دوره‌های مدرسه است که باید برای عموم روشن شود. برخی دیگر ادعا می‌کنند که این مجموعه برنامه ریزی آموزشی است که به عنوان راهنمایی برای آموزه‌های معلمان خدمت می‌کند. هنوز دیگران استدلال می‌کنند که تمام تجربیات یادگیری واقعی دانش آموزان می‌تواند به عنوان برنامه درسی ادعا شود.

برای تسهیل درک فراگیران از مفهوم برنامه درسی چهار توصیف از آن به عمل می‌آید که عبارتند از:

- برنامه درسی به عنوان محتوا یا موضوع
- برنامه درسی به عنوان برنامه‌ای از فعالیت‌های برنامه ریزی شده
- برنامه درسی به عنوان اهداف یا نتایج یادگیری در نظر گرفته شده
- درسی به عنوان تجربه (شعبانی، ۱۳۹۳).

در دهه‌های اخیر، جهانی سازی به یک پدیده در سراسر جهان تبدیل شده است اما هنوز در مورد تعریف آن به اجماع نرسیده است. برخی جهانی سازی را به عنوان یک ساختار ایدئولوژیک چند جانبه توصیف می‌کنند (Zajda, 2005) در واقع، این یک مفهوم پیچیده و چند بعدی است که در معرض تفسیرهای متنوع قرار می‌گیرد. از طریق جهانی سازی، دولتی بودن، شیوه‌های تجارت و شیوه‌های ارتباطات بین فردی تعریف شده است. نظرات در مورد تأثیر جهانی شدن بر جهان متنوع بوده است، برخی مثبت هستند، برخی منفی هستند. اما بدون شک این برنامه درسی و آموزش در مدارس را تحت تأثیر قرار داده است. جهانی سازی عواقب ناخواسته و غیر منتظره‌ای را برای آموزش و برنامه درسی به وجود آورده است. (Henry et al, 2001). بسیار ضروری است که تلاش‌های آموزشی را بر جنبه‌های مهم این زندگی پیچیده و بر آن جنبه‌هایی که امروز از اهمیت برخوردار هستند، متمرکز شوند. تا وقت دانش آموزان را در یادگیری چیزهایی که پنجاه سال پیش مهم بودند هدر نرود. برنامه درسی شامل تمام تجربیاتی که یک یادگیرنده تحت هدایت مدرسه به دست می‌آورد. عواملی در عصر جدید بر روند برنامه درسی تأثیر می‌گذارند و این تأثیرات دچار تغییراتی در عرصه برنامه درسی شده است. جهانی سازی عواقب ناخواسته و غیر منتظره‌ای را برای آموزش و برنامه درسی به وجود آورده است. در عصر جهانی، جوانان معمولاً در مدرسه سنتی بی‌علاقه هستند. آموزش جهانی به عنوان یک عنصر جدایی ناپذیر آموزش عمومی مخصوصاً دوره ابتدایی است. معلمان قادر به ادغام حوزه‌های مختلف آموزش جهانی با برنامه‌های درسی رسمی و غیررسمی هستند. یکی از نشانه‌های برجسته جهانی سازی معاصر، رونق فناوری و اطلاع رسانی است. جهانی سازی، همراه با تسلط بر آن، تقریباً همه جامعه را به «جامعه دانش» تغییر داده است. جامعه دانش یک جامعه یادگیری است. (Mansilla and Gardner, 2007). برنامه درسی مدرسه باید شامل آگاهی زیست محیطی و اقتصادی باشد. زیرا آموزش آینده باید اصلاح شود، نسل بعدی باید آموزش داده شود تا بسیار سواد، انعطاف پذیر شود و به توانایی‌های تیراندازی و حل مسئله مجهز شود تا به آنها در زنده ماندن در عصر جهانی کمک کند. جهانی سازی تغییرات قابل توجهی در مکانیسم‌های سیاست گذاری در یک جامعه ایجاد کرده است. از آنجا که اطلاعات و دانش شروع به فراتر از مرزها می‌کند و در دسترس همه قرار می‌گیرد، جامعه جهانی به طور طبیعی شروع به حرکت به سمت دموکراتیزاسیون

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

توسعه سیاسی و آموزشی خود می‌کند. کنترل و مالکیت سیاست گذاری در آموزش و پرورش اکنون متعلق به همه افراد جامعه است. از این رو، دولت مرکزی دیگر نباید قدرت و کنترل مطلق بر مدارس را حفظ کند بلکه باید قدرت تصمیم گیری برای آموزش و برنامه درسی را با پرسنل مدرسه به اشتراک بگذارد. این منجر به عدم تمرکز سیاست‌های آموزشی و برنامه درسی از آژانس مرکزی به مدارس می‌شود (Wiles and bondi, 2011). یکی از نشانه‌های برجسته جهانی سازی معاصر، رونق فناوری و اطلاع رسانی است. بسیاری این سن را «دوران دیجیتال» می‌نامند. برخی از افراد ادعا می‌کنند که جهانی سازی اساساً نتیجه‌ای است که از آن استفاده می‌کند، یا نمونه آن، توسعه سریع آن است. از طریق آموزش به کمک رایانه و اینترنت، کیفیت آموزش نیز می‌تواند با هزینه کمتری گسترش یابد و بهبود یابد. تقریباً فوراً دانش را ارائه می‌دهد و آن را در دسترس همه قرار می‌دهد. از این رو، افراد بدون دسترسی به رایانه و بدون مهارت فناوری اطلاعات به طور فزاینده و راحت‌تر از جامعه دانش مبتنی بر حاشیه نشین می‌شوند.

برنامه درسی

کلمه «برنامه درسی» از یک کلمه لاتین برای «مسابقه» سرچشمه می‌گیرد. بسیاری از افراد معنای تحت اللفظی کلمه را می‌گیرند و برنامه درسی را «زمین نسبتاً استاندارد تحت پوشش دانش آموزان در مسابقه خود به سمت خط پایان می‌دانند». بسیاری مفهوم سازی برنامه درسی را با اصطلاح «تصویر» به تصویر می‌کشد. صرف نظر از اینکه کدام روش برای توصیف برنامه درسی («تعریف» یا «تصویر») را ترجیح می‌دهند، هیچ پاسخ ساده‌ای به این سؤال وجود ندارد، «برنامه درسی» چیست؟ پوزنر ادعا می‌کند که تعریف برنامه درسی مشکل ساز است زیرا تعاریف از نظر فلسفی یا سیاسی خنثی نیستند. مردم یا ملل غالباً هنگام تعریف برنامه درسی، موضع سیاسی یا اخلاقی خاصی را اتخاذ می‌کنند (Posner, ۱۹۹۵). در دایره المعارف بین المللی برنامه درسی لیستی از تعاریف نقل شده را برای نشان داده شده، تنوع معنای آن ارائه می‌دهد، که درک آن بسیار دشوار است:

الف) دنباله‌ای از تجربیات بالقوه در مدرسه به منظور نظم و انضباط کودکان و نوجوانان در روشهای گروهی تفکر و بازیگری تنظیم شده است. این مجموعه از تجربیات به عنوان برنامه درسی گفته می‌شود.

ب) تمام تجربیاتی که یک یادگیرنده تحت هدایت مدرسه دارد

پ) یک برنامه کلی از مطالب یا مطالب خاص آموزش که مدرسه باید از طریق واجد شرایط بودن وی برای فارغ التحصیلی یا صدور گواهینامه یا ورود به یک زمینه حرفه‌ای یا حرفه‌ای، دانش آموز را به دانش آموز ارائه دهد.

ت) برنامه درسی این زندگی و برنامه مدرسه است. یک شرکت در زندگی هدایت شده؛ برنامه درسی به جریان فعالیتهای پویا تبدیل می‌شود که زندگی مردم و بزرگان آنها را تشکیل می‌دهد.

ث) طرحی برای یادگیری

ج) تجارب یادگیری برنامه ریزی شده و هدایت شده و نتایج یادگیری در نظر گرفته شده، که از طریق بازسازی منظم دانش و تجربه، تحت نظارت مدرسه، برای رشد مداوم و اراده یادگیرنده در صلاحیت شخصی و اجتماعی تدوین شده است.

یک لیست ساده‌تر از برنامه درسی ارائه شده است که عبارت است از؛

الف) برنامه درسی آن چیزی است که در مدرسه تدریس می‌شود.

ب) برنامه درسی مجموعه‌ای از موضوعات است.

پ) برنامه درسی محتوا است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

(ت) برنامه درسی مجموعه‌ای از مواد است.
(ث) برنامه درسی مجموعه‌ای از اهداف عملکرد است.
(ج) برنامه درسی آن چیزی است که هم در داخل و هم در خارج از مدرسه آموزش داده می‌شود و توسط مدرسه کارگردانی می‌شود.

(چ) برنامه درسی آن چیزی است که یک فرد یادگیرنده در نتیجه مدرسه تجربه می‌کند.
(ح) برنامه درسی هر چیزی است که توسط پرسنل مدرسه برنامه ریزی شده است (Marsh, 1997).

برای تسهیل درک فراگیران از مفهوم برنامه درسی چهار توصیف از آن به عمل می‌آید که عبارتند از:
(الف) برنامه درسی به عنوان محتوا یا موضوع
(ب) برنامه درسی به عنوان برنامه‌ای از فعالیت‌های برنامه ریزی شده
(پ) برنامه درسی به عنوان اهداف یا نتایج یادگیری در نظر گرفته شده
(ت) درسی به عنوان تجربه.

جهانی سازی به عنوان یک نیروی پیشرو در تغییرات نوین

در دهه‌های اخیر، جهانی سازی به یک پدیده در سراسر جهان تبدیل شده است اما هنوز در مورد تعریف آن به متخصصان اجماع نرسیده‌اند. برخی جهانی سازی را به عنوان یک ساختار ایدئولوژیک چند جانبه توصیف می‌کنند. در واقع، این یک مفهوم پیچیده و چند بعدی است که در معرض تفسیرهای متنوع قرار می‌گیرد.
به طور کلی، جهانی سازی به عنوان یک فرایند در حال انجام تعریف می‌شود که توسط آن اقتصادهای منطقه‌ای، جوامع و فرهنگ‌ها از طریق شبکه‌های تبادل یکپارچه می‌شوند. همچنین اغلب به عنوان نتیجه یک اقتصاد جهانی به طور فزاینده یکپارچه و انفجار ارتباطات در سراسر جهان توصیف می‌شود. از طریق تجارت آزاد، تحرک سرمایه و مهاجرت آسان و کنترل نشده، جهان در یک اقتصاد جهانی بدون مرز ادغام شده است. در نتیجه، جهانی سازی باعث شده است تا مردم، امور مالی و تجارت از مرزها عبور کنند، منجر به سنتز فناوری و ایدئولوژی شده است، بنابراین رشد بین المللی شبکه‌های اجتماعی و پیشرفت شیوه‌های ارتباطات و آن را به وجود آورده است که همه آنها تغییر کرده‌اند. ایده مردم از زمان و مکان. بنابراین، جهانی سازی با قدرت توسعه اقتصادی، سیاسی، زیبایی شناسی و قومی فرهنگی جهان را شکل داده است. (Sinagatullin, 2006).

آموزش و تأثیر جهانی سازی بر آن

جهانی سازی عواقب ناخواسته و غیر منتظره‌ای را برای آموزش و برنامه درسی به وجود آورده است. به عنوان مثال، هنری تکنولوژی و توسعه سریع رسانه‌ها و فناوری (از طریق استفاده از اینترنت، ارتباطات از راه دور، برنامه‌های رسانه‌ای و غیره) بررسی کرده است که ارتباط سریع ایده‌ها را در سراسر جهان تسهیل می‌کند. جریان‌های مهم مرتبط با جهانی سازی حاکی از آن است که روشهای فعلی پیوسته‌های فردی، علایق و آرزوهای فردی به طور فزاینده‌ای از کشور دولت ملت فراتر رفته است. این تجزیه و تحلیل الهام بخش برنامه ریزان برنامه درسی امروزی و معلمان است که در نظر بگیرند که آیا و چگونه برنامه درسی مدرسه معمولی بهبود یافته است، و این باعث می‌شود که آن را برای زبان آموزان امروزی بیشتر کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

با این حال، در مواجهه با این «خطرات» بسیاری از دولت‌ها و کشورها قادر به تهیه یک برنامه درسی مناسب و مرتبط برای دانش آموزان هستند. در عوض، مدارس تمایل دارند که برای تدریس به برنامه درسی سنتی پایبند باشند. تعداد زیادی از دانش آموزان مدرسه انگیزه کافی برای فعالیت شناختی ندارند و به سادگی وقت خود را در کلاس می‌گذرانند که منتظر زنگ زدن به زنگ هستند. در عصر جهانی، جوانان معمولاً در مدرسه سنتی بی‌علاقه هستند. آن‌ها با فرار از مدرسه یا کنار گذاشتن به راحتی در امتحانات مهم عمومی واکنش منفی نشان می‌دهند. از این رو تغییرات اساسی در برنامه درسی و تدریس در مدارس ضروری است. ادعای زیر توسط تایلر می‌تواند بینش‌های اساسی ارائه دهد:

بسیار ضروری است که تلاش‌های آموزشی را بر جنبه‌های مهم این زندگی پیچیده و بر آن جنبه‌هایی که امروز از اهمیت برخوردار هستند، متمرکز کنیم تا ما وقت دانش آموزان را در یادگیری چیزهایی که پنجاه سال پیش مهم بودند هدر ندهیم اما دیگر اهمیت نداریم در همان زمان که ما از مناطقی از زندگی غافل می‌شویم که اکنون مهم هستند و مدارس برای آنها آماده سازی ندارند.

علاوه بر این گاردنر در این خصوص اظهاراتی ارائه کرده است: تغییرات در دنیای ما آنقدر سریع و آنقدر تعیین کننده است که امکان باقی ماندن مدارس مانند آنها یا به سادگی برای معرفی چند تنظیم سطحی امکان پذیر نخواهد بود. در واقع، اگر مدارس کاملاً سریع و کاملاً اساسی تغییر نکنند، احتمالاً آنها توسط سایر مؤسسات پاسخگوتر جایگزین می‌شوند. از این رو، باید راه‌هایی برای تعریف مجدد و تغییر برنامه درسی مدرسه در نظر گرفته شود.

برنامه درسی تعریف شده برای مقابله با جهانی سازی

برای بهبود اوضاع، بسیاری از مربیان خواستار پذیرش مجدد یادگیری و تدریس در مدارس هستند. مربیان این عقیده مشترک را دارند که برنامه درسی و آموزش مدرسه باید متناسب با نیازهای جوانان در این دوره جهانی و دیجیتال به روز شود.

گنجاندن آموزش جهانی در برنامه درسی مدارس

از جمله افرادی که از ادغام برنامه درسی و آموزش جهانی ساز حمایت می‌کند کارل است، وی می‌گوید: آموزش جهانی، تأثیر برای تقویت دیدگاه جهانی و تحقق به هم پیوسته مردم، با توجه به زمینه تغییر در ساختار اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جهان، یک ضرورت است. آموزش جهانی رویکردی برای یادگیری است که از مرزهای ملی فراتر می‌رود و شامل اتصال سیستم‌های فرهنگی، زیست محیطی، اقتصادی، سیاسی و فناوری است. این دیدگاه باعث حساسیت چند فرهنگی و آگاهی جهانی می‌شود که جوانان را قادر می‌سازد تا مسئولیت‌ها و فرصت‌های خود را در دنیای امروز به وضوح بشناسند (Mansilla and Gardner, 2007). این دیدگاه بر وابستگی متقابل، تنوع، همدلی، وفاداری‌های متعدد، همکاری، حقوق بشر، مشارکت، تغییر و مدیریت درگیری تأکید دارد. هدف از آموزش جهانی توسعه دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های لازم برای زندگی مؤثر در یک جامعه جهانی و وابسته به هم است. برخی این را «صلاحیت جهانی» می‌نامند. برنامه درسی مدرسه باید شامل آگاهی زیست محیطی و اقتصادی باشد. همچنین آموزش آینده باید اصلاح شود، نسل بعدی باید آموزش داده شود تا بسیار سواد، انعطاف پذیر شود و به توانایی‌های تیراندازی و حل مسئله مجهز شود تا به آنها در زنده ماندن در عصر جهانی کمک کند. برنامه درسی مدرسه می‌تواند، آگاهی جهانی (حساسیت جهانی، درک جهانی و خود جهانی) دانش آموزان را پرورش دهد. (Suárez-Orozco, 2007).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اجرای اهداف آموزش جهانی باید در برنامه‌های درسی رسمی و غیررسمی اتفاق بیفتد. همچنین معلمان باید فرصتی را برای ارتقاء اهمیت معاصر برنامه درسی خود تشخیص دهند.

جهانی سازی باید صریحاً به عنوان یکی از موضوعات اصلی اکتشاف رفتار شود. برای درک علائم مختلف سیاره در حال تغییر، باید دیدگاه‌های دانش آموزان گسترش یابد. کارل از مدل تزریق اشاره می‌کند، که با موضوعات اصلی یا ویژگی‌های آموزش جهانی بافته شده در کل برنامه درسی مدرسه (رسمی و غیررسمی) مشخص می‌شود. این مدل فرض می‌کند که آموزش جهانی می‌تواند و باید در هر جنبه‌ای از برنامه‌های درسی مدرسه یافت شود. همچنین آموزش جهانی را به عنوان یک عنصر جدایی ناپذیر آموزش عمومی قرار دهد. علاوه بر این، در این مدل جامع، معلمان قادر به ادغام حوزه‌های مختلف آموزش جهانی با برنامه‌های درسی رسمی و غیررسمی هستند. ارزش‌های جهانی، فضیلت‌ها، دانش، اطلاعات و ارجاع به شخصیت‌های جهانی ممکن است درس‌های مربوطه یا فعالیت‌های خارج از برنامه را همراهی کند. علاوه بر این، می‌توان از رویکردهای موضوعی برای ادغام ارزشهای مفید جهانی و دانش با موضوعات مربوطه استفاده کرد. در رویکرد موضوعی، دانش آموزان منجر به مطالعه یک موضوع خاص (به عنوان مثال، گرم شدن کره زمین) می‌شوند که خوشه‌ای از دانش را که از موضوعات مختلف گرفته شده است.

یادگیری مادام العمر برای یادگیری و یادگیری بین رشته‌ای

آموزش و پرورش در قرن بیست و یکم باید تمرکز فزاینده‌ای بر «یادگیری برای یادگیری» برای همه داشته باشد. این مفهوم مبتنی بر این عقیده است که هدف اصلی آموزش در عصر جهانی تقویت توانایی‌های یک فرد برای یادگیری مادام العمر است. توسعه اقتصادی و فرهنگی این مفهوم را به عنوان «در مورد سهم آموزش در توسعه شخصی، اجتماعی و اقتصادی»، در مورد جامعه یادگیری و در مورد مسیرهای انعطاف پذیر ترغیب دسترسی و مشارکت عادلانه در آموزش و پرورش، که اکنون برای گسترش فراتر از نهادهای رسمی برگزار می‌شود، تفسیر می‌کند (lesch,2007) و همچنین تأکید می‌کند که «روند تبدیل شدن به یک یادگیرنده خلاق تر (در عصر اطلاعات) با یادگیری نحوه یادگیری» در عصر فعلی مهمترین است. با این حال، او از برنامه درسی مدرسه موجود انتقاد می‌کند که نتوانسته است به طور قابل توجهی به این تنظیم لازم بپردازد. تغییرات دیگری که توسط جهانی سازی به وجود آمده است. تحت تأثیر جهانی سازی، سایر روندهای مهم که در سیاست‌های آموزشی و برنامه درسی به وجود آمده است شامل عدم تمرکز آموزش و سیاست گذاری درسی و انتشار آموزش چند فرهنگی است.

عدم تمرکز، بازاریابی و پاسخگویی

جهانی سازی تغییرات قابل توجهی در مکانیسم‌های سیاست گذاری در یک جامعه ایجاد کرده است. از آنجا که اطلاعات و دانش شروع به فراتر از مرزها می‌کند و در دسترس همه قرار می‌گیرد، جامعه جهانی به طور طبیعی شروع به حرکت به سمت دموکراتیزاسیون توسعه سیاسی و آموزشی خود می‌کند. کنترل و مالکیت سیاست گذاری در آموزش و پرورش اکنون متعلق به همه افراد جامعه است. از این رو، دولت مرکزی دیگر نباید قدرت و کنترل مطلق بر مدارس را حفظ کند بلکه باید قدرت تصمیم گیری برای آموزش و برنامه درسی را با پرسنل مدرسه به اشتراک بگذارد. این منجر به عدم تمرکز سیاست‌های آموزشی و برنامه درسی از آژانس مرکزی به مدارس می‌شود (Wiles, 2011 and bondi). این سیاست برنامه ریزی درسی مبتنی بر مدرسه است. در سطح جهانی، برنامه درسی مبتنی بر مدرسه کنترل کیفیت دارد. پیش از این، مدارس صرفاً مسئول دولت مرکزی بودند. با اجرای برنامه درسی مبتنی بر مدرسه، اکنون مسئولیت کنترل کیفیت و مدیریت بین دولت و مردم به اشتراک

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

گذشته می‌شود. مدارس مشمول رژیم پاسخگویی می‌شوند و باید از کیفیت خوبی در مدرسه و برنامه درسی حمایت کنند زیرا اکنون در برابر مردم و دولت پاسخگو هستند. این ایده آل برای توسعه برنامه درسی مدرسه است. در بسیاری از کشورها، دولت سیستم‌های ارزیابی خاصی را برای مدارس برای ارزیابی برنامه درسی مدرسه خود ابداع می‌کند. این مکانیسم‌ها به عنوان شریک زندگی برای تغییر برنامه درسی در مدارس محلی کار می‌کنند (YEUNG, ۲۰۰۸).

تنوع، برابری و چندفرهنگی

جهانی سازی با افزایش تنوع نژاد، قومیت و فرهنگ مشخص می‌شود. در کشوری با جمعیتی که به طور فزاینده‌ای متنوع می‌شود، چند فرهنگی گرایی هم یک وضعیت ضروری و هم مطلوب است. در کنار جهانی سازی، برخی از موضوعات دائماً مورد غفلت قرار گرفته‌اند، مانند نابرابری در فرصت‌های آموزشی به دلیل تفاوت در هوش، جنسیت، نژاد، قومیت، دین و طبقه. علاوه بر این، نگرانی‌های مربوط به کودکان دارای نیازهای ویژه آموزشی و دانش آموزان در معرض خطر، چالش شدید برای آموزش و برنامه درسی مدرسه را به وجود می‌آورد. در حقیقت، نیاز به تدوین برنامه درسی برای تهیه انواع تنوع به موضوعی به موقع تبدیل شده است که نگرانی زیادی در حرفه تدریس ایجاد می‌کند. مفهوم تمایز برنامه درسی فرصت‌های یادگیری انعطاف پذیر و بالقوه مؤثرتر را برای همه دانش آموزان ارائه می‌دهد (Henson, 2015).

رونق فناوری اطلاعات

یکی از نشانه‌های برجسته جهانی سازی معاصر، رونق فناوری و اطلاع رسانی است. بسیاری این سن را «دوران دیجیتال» می‌نامند. برخی از افراد ادعا می‌کنند که جهانی سازی اساساً نتیجه‌ای است که از آن استفاده می‌کند، یا نمونه آن، توسعه سریع آن است. از طریق آموزش به کمک رایانه و اینترنت، کیفیت آموزش نیز می‌تواند با هزینه کمتری گسترش یابد و بهبود یابد. تقریباً فوراً دانش را ارائه می‌دهد و آن را در دسترس همه قرار می‌دهد. از این رو، دانش آموزان بدون دسترسی به رایانه و بدون مهارت فناوری اطلاعاتی به طور فزاینده و راحت‌تر از جامعه دانش مبتنی بر حاشیه نشین می‌شوند.

در عصر اطلاعات، یک یادگیرنده مخصوصاً یادگیرنده مبتدی و ابتدایی باید توانایی متمایز کردن اطلاعات به دست آمده از منابع مختلف از طریق اینترنت را داشته باشد، بررسی، تجزیه و تحلیل و استفاده از آن اطلاعات را به صورت هوشمندانه انجام دهد. کارفرمایان در محیط کار به افراد نیاز دارند که سواد رایانه‌ای و مهارت‌های فناوری اطلاعات خوبی داشته باشند. این خود نشان دهنده این امر است که چرا اکثر مدارس دارای رایانه‌هایی با قابلیت شبکه هستند و چرا آموزش رایانه برای دانش آموزان ارائه می‌شود. به همین ترتیب، آموزش، برنامه درسی و یادگیری تا حد زیادی در اطراف رایانه سازماندهی شده است. مؤسسات آموزشی و مدارس در سراسر جهان با استفاده از آن به طور مؤثر به مطالعه راه‌های بهبود برنامه درسی و آموزش درسی ادامه می‌دهند. علاوه بر این، شبکه‌های اطلاعات جهانی به معنای تحول در فرهنگ جهانی مانند فرهنگ و ارزش‌های حفاظت از محیط زیست، تلاش برای مساوات و دموکراسی و غیره است. برنامه ریزان و معلمان برنامه درسی باید مسائل را با دقت در نظر بگیرند و تغییرات یا سازگاری مربوط به برنامه درسی مدارس ابتدایی را برای مقابله با این چالش‌های مذکور ایجاد کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تغییر برنامه درسی برای مقابله با مشکلات ناشی از رونق فناوری اطلاعات

برای مقابله با مشکلات ناشی از رونق فناوری اطلاعات، آموزش فراتر از جامعه دانش باید شامل توسعه شخصیت‌ها، ارزش‌ها و احساسات جوانان باشد. ایجاد تعهدات برای زندگی گروهی؛ تحمل تفاوت‌های نژاد و جنسیت؛ و پرورش کنجکاوی و تمایل واقعی برای یادگیری از فرهنگ‌های دیگر، ضمن جلوگیری از تبعیض علیه گروه‌ها فراتر از جامعه خود (Hargreaves, 2003). برای دستیابی به این اهداف توصیه‌های مختلفی را برای مدارس ارائه می‌شود تا دانش آموزان از رایانه و ارتباطات عاقلانه‌تر استفاده کنند.

الف) تمرکز برنامه درسی بر روی مشکلات «معتبر»

ب) درگیر کردن دانش آموزان در جوامع مجازی آنلاین برای ایجاد، به اشتراک گذاری، تسلط و بررسی اطلاعات

پ) تقویت ساخت و ساز مشارکتی دانش آموزان از طریق دیدگاه‌های مختلف در مورد تجربیات مشترک.

برای متمرکز کردن برنامه درسی در مورد یک مشکل معتبر، آموزش ادغام برنامه درسی و یادگیری پروژه برای معلمان و برنامه ریزان برنامه درسی بسیار مهم است. با استفاده از مطالعات بین رشته‌ای، کودکان می‌توانند برای پرس و جو در مورد موضوعات خاص اجتماعی فراتر از رشته‌ها و با یک پایگاه دانش گسترده‌تر و پر جنب و جوش راهنمایی شوند. علاوه بر این، آموزش ارزش‌ها را می‌توان از طریق روش‌های مختلفی از جمله یادگیری تعاونی، ساخت و ساز مشارکتی و بحث آزاد به برنامه درسی مدرسه منتقل کرد. برنامه ریزان برنامه درسی و معلمان مدرسه می‌توانند تلاش کنند تا یادگیری مبتنی بر مسئله و تفکر انتقادی را در برنامه درسی مدرسه تزریق کنند (Marsh, 1997). از این رو، دانش آموزان می‌توانند با استفاده محتاطانه‌تر از آن، درگیر یادگیری سازنده باشند. از طریق طراحی مبتنی بر رایانه، یادگیری مبتنی بر مسئله، یادگیری ساختاری دانش آموز محور و فعالیت‌های تعاونی همه امکان پذیر است.

جامعه دانش و آگاهی

جهانی سازی، همراه با تسلط بر آن، تقریباً همه جامعه را به «جامعه دانش» تغییر داده است. جامعه دانش یک جامعه یادگیری است. جامعه جهانی را به عنوان «جامعه بعدی» نشان می‌شود. دانش منبع اصلی جامعه جهانی است و تولید کننده ترین و تأثیرگذارترین کارگران دانش هستند. دانش می‌تواند بدون تلاش زیادی از مرزها عبور کند. افرادی که دارای دانش و هوشمندانه از دانش هستند، که اکنون در دسترس همه است، می‌توانند به راحتی نردبان اجتماعی را بالا ببرند. هر کسی می‌تواند موفق شود با این حال، همه نمی‌توانند. دراکر پیش بینی می‌کند که این سه ویژگی باعث می‌شود جامعه دانش بسیار رقابتی باشد، هم برای سازمان‌ها و هم برای افراد. در اقتصاد دانش، ثروت و سعادت به توانایی یک شخص برای پیروزی در رقابت بستگی دارد. موفقیت اقتصاد دانش هم به خرد جمعی و هم به فردی بستگی دارد. از این رو، دولت یک جامعه دانش وظیفه ارائه فرصت‌های گسترده‌ای برای آموزش و صعود برای توسعه قابلیت‌های مورد نیاز یک فرد را بر عهده دارد (Hargreaves, 2003).

آموزش مدرسه در جامعه دانش باید ظرفیت افراد را برای یادگیری و توانایی مقابله با تغییر سریع و انعطاف پذیر توسعه دهد. علاوه بر این، برنامه درسی و تدریس باید برای کمک به تقویت مهارت‌های تفکر مرتبه بالاتر مانند مهارت‌های تفکر انتقادی، تحلیلی و حل مسئله دانش آموزان طراحی شود. برای عملکرد مؤثر در جامعه جهانی امروزه، دانش آموزان باید یاد بگیرند که ارتباطات خوب و حل کننده مشکل باشند. آن‌ها باید فراتر از مهارت‌های تفکر سطح پایین مانند دانش و درک، به مهارت‌های تفکر سطح بالاتر مانند تفکر انتقادی، تجزیه و تحلیل، سنتز و حل مسئله پیشرفت کنند. برنامه درسی و آموزش مدرسه باید

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اصلاح شود تا شامل مهارت‌های تفکر مرتبه بالاتر، آموزش ارزش‌ها، یادگیری بین رشته‌ای و غیره باشد تا بتواند نسل بعدی را به ظرفیت‌هایی که در جامعه دانش برجسته است، تجهیز کند.

بحث و نتیجه گیری

معلم و برنامه ریزان برنامه درسی ممکن است قبل از اینکه به خوبی برای اجرای آنها در کلاس تجهیز شوند، باید درباره طرح‌های برنامه درسی آگاهی داشته باشند. نوآوری‌های جدید می‌توانند بر روند تغییرات برنامه درسی تأثیر بگذارند و آن را با چالش‌هایی روبه رو سازند. جهانی شدن، پیشرفت در فناوری اطلاعات، انفجار دانش، تبدیل اکولوژی جهان به جامعه دانش، تغییر در مفهوم کسب دانش، تعریف یادگیری، چندفرهنگ گرایی، پست مدرنیسم و ...، همگی نیروهای قدرتمند تغییر برای جامعه هستند. توسعه نظام آموزشی و برنامه درسی بی تأثیر از این عوامل نیست. برنامه درسی در دوره ابتدایی اهمیتی بسیار فراتر از برنامه‌های درسی در سایر دوره‌ها دارد. دانش آموزان در این مقطع تحصیلی دوره‌ای بسیار حساس را در حال گذراندن هستند. برنامه درسی دوره ابتدایی به جای تاکید سرسختانه بر رویکرد عینی، باید با رویکردی فرآیندی تدوین شود که از تجربه و علاقه دانش آموزان به عنوان مبنایی برای انتخاب محتوا یا طراحی فعالیت‌های یادگیری استفاده کند. جهانی شدن با اینکه مشکلاتی را در حوزه آموزشی به وجود آورده است، اما اصلاحاتی را در این حوزه پیشنهاد کرده است که معلمان و مربیان از این اصلاحات مستثنی نیستند.

منابع

۱. شعبانی، حسن. (۱۳۹۳). مهارت‌های آموزشی، تهران: انتشارا سمت
2. Henry, M., Lingard, R., Rizvi, F., & Taylor, S. (2001). *The OECD, globalisation and education policy*. Elsevier Science.
3. Henson, K. T. (2015). *Curriculum planning: Integrating multiculturalism, constructivism, and education reform*. Waveland Press.
4. Hargreaves, A. (2003). *Teaching in the knowledge society: Education in the age of insecurity*. Teachers College Press.
5. Lesch, L. (2007). *How to Prepare Students for the Information Age and Global Marketplace: Creative Learning in Action*. Rowman & Littlefield Education.
6. Mansilla, V. B., & Gardner, H. (2007). From teaching globalization to nurturing global consciousness. *Learning in the global era: International perspectives on globalization and education*, 47-66.
7. Marsh, C. J. (1997). *Planning, Management and Ideology, Key Concepts for Understanding Curriculum 2*, London, and Washington D.
8. Posner, G. J. (1995). *Analyzing the curriculum*. McGraw-Hill Humanities Social.
9. Sinagatullin, I. M., & Sinagatullin, I. M. (2006). *The impact of globalization on education*. Nova Science Publishers, Incorporated.
10. Suarez-Orozco, M. (Ed.). (2007). *Learning in the global era: International perspectives on globalization and education*. Univ of California Press.
11. Wiles, J. W., & Bondi, J. (2011). *Curriculum development: A guide to practice*. Prentice Hall.
12. YEUNG, S. Y. S. (2008). Internal and external evaluation: Could truthful partnership be developed between the bureau and schools?.
13. Zajda, J. (Ed.). (2005). *International handbook on globalisation, education and policy research: Global pedagogies and policies*. Springer Science & Business Media.